

Geen anoniem, ondergronds mijnwerkersbestaan, maar als bariton decennia volop in de schijnwerpers: **Sir Thomas Allen** (79). Binnenkort bij Opera Zuid.

‘Het blijft een mijnenveld tussen de oren’

Joost Galema in Londen

Bariton Sir Thomas Allen kan een grote kast vullen met alle koninklijke en andere onderscheidingen die hem in zijn lange operaloopbaan toevielen. Maar als kind uit een arbeidersgezin in het arme mijnwerkersdorp Seaham Harbour in Noord-Engeland hecht hij misschien nog wel het meest aan het feit dat een locomotief van de kanaaltrein naar hem is vernoemd. Thomas was tenslotte voorbestemd om ondergronds naamloos het ‘zwarte goud’ te delven. Maar het werden de schijnwerpers van de roem, van grote operatheaters en concertpodia. Met de locomotief gaat er toch een Thomas Allen de donkere tunnels in – een speling van het lot die zijn Britse gevoel voor ironie kan waarderen.

De bariton zingt geen opera meer. ‘Nou ja, geen...,’ grijnst hij. ‘Ik stopte zo’n vier jaar geleden, enkele maanden voor de eerste lockdowns. Vijftig *odd years of opera* vond ik genoeg. Maar ik heb me – vraag niet hoe – laten verleiden tot een kleine zangrol op het Glyndebourne Festival komende zomer. Er zit nog leven in de oude hond, zoals ze hier zeggen.’

Allen regisseert nog wel opera’s: dezer dagen Rossini’s *Barbier van Sevilla* in Schotland. En hij acteert, onder meer in Mozarts *Der Schauspieldirektor* bij Opera Zuid, die met deze voorstelling komende maand door Nederland reist. ‘Zingen en muziek zijn een belangrijk deel van mijn leven,’ zegt Allen, ‘maar theater stijgt daar bovenuit, dat is mijn hartstocht. Die passie, daarvan kan ik geen afscheid nemen.’

Het is lastig praten over de precieze invulling van zijn acteerrol bij Opera Zuid, zegt hij. ‘Ik weet niet hoeveel ik hierover kan weggeven zonder dat de regisseur me vermoordt. Laat ik het erop houden dat ik verschillende personages speel in een stuk over een opera in een opera in een opera.’

Mozart componeerde *Der Schauspieldirektor* voor een wedstrijd tussen Duitse en Italiaanse opera aan het Weense hof. De oorspronkelijke versie bevat slechts een dikke twintig minuten muziek, waarin vooral de ego’s van twee sopranen botsen: Madame Herz (Hart) en Mademoiselle Silberklang (Zilver-

klank). Het verhaal eromheen is hopeeloos gedateerd, reden waarom het werk nauwelijks wordt opgevoerd. Maar de Britse regisseur Christopher Gillet – ook tenor en schrijver – herschiep *Der Schauspieldirektor* grondig tot wat een hilarische parodie op het maken van een opera belooft te worden, en aangevuld met muziek uit andere opera’s. Gillet verwerkte daarin zijn eigen ervaringen, maar Thomas Allen kwam in het script ook de nodige anekdotes van zichzelf tegen. ‘Chris en ik hebben veel gepraat. En hij kon de verleiding niet weerstaan om ook mij op de hak te nemen. Hij laat me op een gegeven moment uitroepen: “Oh, als ik maar kon zingen!” En achter deze woorden zet hij muziek die ik altijd heb gezongen. Wrijf het er maar in.’

Thomas Allen werd in 1999 geridderd wegens zijn verdienste voor de opera

Sir Thomas Allen op tour door Nederland

Thomas Allen werd geboren op 10 september 1944 in de mijnstreek **Durham**. Hij blonk vooral uit in sport. De gymleraar op de middelbare school – zelf een verdienstelijk zanger – ontdekte Allens muzikale talent en gaf hem zanglessen tijdens de lunchpauzes. Allen werd aangenomen op het **Royal College of Music**. Eind jaren zestig zong hij zijn eerste operarollen. De bariton trad op in alle beroemde operahuizen.

Komende maand heeft hij een acteerrol in Mozarts **Der Schauspieldirektor**, waarmee Opera Zuid van 10 november tot 3 december door Nederland trekt.

Het herschreven libretto bevat voor Allen veel ‘muzikale waarheden’ waarin hij momenten en zangers herkent. Maar hij is gentleman genoeg om niet met namen te strooien. Iedereen heeft nu eenmaal eigen manieren om zich te wapenen tegen de onzekerheden van het operabestaan. ‘Zingen is een angstaanjagend beroep,’ zei de Hongaarse dirigent Georg Solti, wiens zus operaster was. ‘Elke ochtend ontwaken met de vrees voor maar de kleinste aanwijzing van schorheid in de keel kan je veranderen in een geestelijk wrak. Daarom zijn zangers vaak zo wispelturig en gespannen.’

‘We kennen het allemaal: zelftwijfel en nervositeit,’ zegt Allen. ‘Na een prachtig gezon-

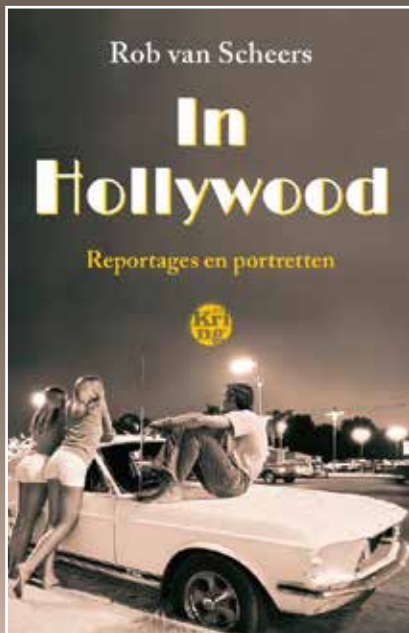
gen avond ontwaak je de volgende ochtend in de wetenschap dat het opnieuw moet gebeuren, dat de stem kan werken of weigeren. Afgezien van de noodzakelijke talenten en kunde, hangt succes af van hoe je jarenlang met deze onzekerheid weet om te gaan. Je moet in het reine komen met wat je kunt en wat je ermee bereikt. Wie daartoe niet in staat is, zal altijd rondlopen met een gevoel van miskenning.

‘Er is niets mis met ambitie, begrijp me niet verkeerd, we kijken allemaal ver-

‘Het is een angstaanjagend beroep. Elke ochtend is er de vrees voor schorheid’

wachtigsvol richting de toekomst. Maar in mijn ogen gaat die gedrevenheid over het tot bloei brengen van je natuurlijke gaven. In zulke gevallen verrijkt ambitie het bestaan.’

Maar wie in de top aan dergelijke druk blootstaat, speelt noodzakelijkerwijs *mind games* met zichzelf, weet Allen. Hij sprak er onder meer over met prof-golfers – als jongeling blonk hij uit in golf. ‘Ik herken veel in wat zij vertelden. Neem de Schot Sandy Lyle, een groot kampioen, een natuurtalent. Maar op een goed moment bekropen hem twijfels en begon hij aan allerlei aspecten van zijn spel te sleutelen. Hij ging zoeken naar oplossingen voor denkbeeldige problemen. Zulke wormen dringen soms ook de hoofden van musici en zangers binnen. En dan zit

Rob van Scheers schrijft al vele decennia over film in *EW* en reisde ontelbare keren naar Hollywood om daar achter de schermen te kijken en filmmakers en filmsterren te interviewen. In zijn zojuist verschenen boek *In Hollywood* doet hij wervend verslag van zijn (vaak) curieuze lotgevallen in de filmhoofdstad, die hij niet alleen kent van zijn reportages voor *EW* en *de Volkskrant*, maar ook van zijn onderzoek voor zijn internationaal geroemde biografie van filmer Paul Verhoeven.

Van Scheers beschrijft zijn ontmoetingen met actrices als Sharon Stone, Hanna Schygulla, Jane Fonda en Sophia Loren en spreekt vele regisseurs, onder wie Martin Scorsese, Steven Spielberg, David Fincher en P.T. Anderson. Ook neemt hij de lezer mee naar filmsets en premières en ontleedt hij de ijzeren wetten van de filmgenres. Het boek staat vol anekdotes, ook over al die Nederlanders die het probeerden te maken in Los Angeles.

Rob van Scheers, *In Hollywood*, uitgeverij De Kring, 416 pagina's, € 29,99
ISBN: 978 94 629 7272 8

een violist plots aan de bèta-blockers. Iedereen in ons vak worstelt met angsten. *It's the name of the game* – het hoort erbij. Die zes inches tussen het ene en het andere oor blijven een mijnenveld.'

Zelf was Allen een natuur-talent, een jongen voorbestemd voor de kolenmijnen die werd ontdekt door een leraar op zijn middelbare school. Zijn verhaal was de inspiratiebron voor de bioscoopfilm *Billy Elliot*, de film over een arbeiderskind dat tegen alle weerstand in balletdanser wordt. Je kunt als zanger twee wegen volgen: je kunt een huis van techniek bouwen op een fundament van talent of andersom vanuit technische vaardigheden de stem ontwikkelen. 'De mens,' concludeert Allen, 'is een amalgaam van zo veel invloeden. Er zijn zo veel verschillende wegen.'

Uitsluitend vertrouwen op natuurlijke aanleg kan niet. De Amerikaanse sopraan Renée Fleming schreef in haar autobiografie *The Inner Voice* dat de stem zo'n zeven, acht dagen per jaar

'Ik heb weleens *Don Giovanni* volbracht met een voedselvergiftiging'

op zijn top is, 'en dat je zult zien dat je net op die dagen geen concert hebt'.

Allen kent het gevoel, zegt hij. 'Het is net als in sport: op de dag zelf moet je presteren met wat je dan hebt. De gedachte dat je je misschien weleens beter hebt gevoeld, gaat alleen maar tegen je werken. We zingen met verkoudheden, ik heb zelfs weleens *Don Giovanni* volbracht met een voedselvergiftiging. En het publiek heeft er niets van gemerkt. Dan is optreden plots een kwestie van overleven. Op zo'n moment koop je niets voor talent, maar kun je alleen overeind blijven met een solide technische basis.'

Stemmen veranderen – zoals het lichaam – met de jaren. 'Je verliest aan de

Thomas Allen:
'Als waarachtige gevoelens en muziek samenkomen, wordt opera verpletterend'

Bjorn Frins

ene kant, en wint aan de andere, al zul je dat laatste misschien op het moment zelf niet zo zien. Ik vergelijk het met schilderen: we beginnen met de primaire kleuren. En met het ouder worden komen de chocoladetinten, sienna, vermiljoen en ultramarijn. De stem wordt een mengsel van dat alles en wint aan karakter. De pure schoonheid neemt af, maar de betekenislagen groeien, zoals zeepokken zich onder water vasthechten aan een schip. In de kunst zijn die twee eigenschappen voortdurend met elkaar in dialoog.'

Het roept bij hem herinneringen op aan een repetitie van de Verdi-opera *Falstaff* in Glyndebourne. 'Er werd een jaloezie-aria gezongen. En vóór mij in het theater zat de oude zangcoach Jani Strasser, een man die gevlucht was voor de nazi's, die veel van het leven had gezien. De zanger was een goed getrainde Amerikaan, die prachtig zong. Na afloop draaide Strasser zich om en zei: "Alles goed en wel, *my dear*, maar je kunt niet door het leven gaan door elke dag slagroom te eten. Daar heb je meer voor nodig."

'Hij wilde de echte, rauwe emotie horen: het harde steen en het schurende zand van het bestaan. Als waarachtige gevoelens en muziek samenkomen, dan wordt opera een verpletterende ervaring.'